

Чорна Т.І.

РОЛЬ ЕВРИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Досить рідко у нашому житті зустрічаються люди, які вражають нас тим, що в них надзвичайно розвинута уява, оригінальні і несподівані судження, ідеї, які властиві високорозвиненому інтуїтивному мисленню. Таких людей ми, як правило, називаємо творчими. А здатність до генерування нових ідей є однією з найважливіших ознак творчої особистості.

І в школі, і в вузі та в інших навчальних закладах, на жаль, розвитку інтуїції, здібностей до генерування нових ідей приділяють недостатню увагу. Там, в основному, звертають увагу на логічні методи вирішення задач, у тому числі в процесі вирішення творчих задач. Тому, очевидно, що в сучасних умовах назріла необхідність зосередити увагу викладачів саме на формування евристичних навичок.

Якщо усі відомі методи вирішення творчих задач розподілити за ознакою домінування логічних чи евристичних (інтуїтивних) процедур і відповідних їм правил діяльності, то можна виділити дві великі групи методів:

а) логічні методи - це методи, у яких переважають логічні правила аналізу, порівняння, узагальнення, класифікації, індукції, дедукції і т.д.;

б) евристичні методи.

Серед евристичних методів, які можуть бути широко застосовані у творчій діяльності менеджера або інженера-педагога, слід виділити наступні.

1) Метод «мозкового штурму». Жорсткий стиль керівництва, страх помилок і критики, сугубо професійний і занадто серйозний підхід до справи, тиск авторитету більш здатних товаришів, традиції і звички, відсутність позитивних емоцій - усе це стримує генерування ідей, розвиток творчості. Діалог же в умовах "мозкової атаки" виступає в ролі засобу, який дозволяє визволити творчу енергію учасників вирішення творчої задачі. Бо ж генерувати ідеї ефективніше колективно, ніж індивідуально.

2) Метод евристичних питань. Його доцільно застосовувати для збору додаткової інформації в умовах проблемної ситуації чи упорядкування вже наявної інформації в самому процесі вирішення творчої задачі. Евристичні питання служать додатковим стимулом, формують нові стратегії і тактики вирішення проблеми. Не випадково в практиці навчання їх також називають навідними запитаннями, тому що вдало поставлене педагогом запитання наводить студента на ідею вирішення, правильного відповіді.

Евристичні питання особливо розвивають інтуїцію мислення. Недоліки й обмеження цього методу полягають у тому, що він не дає особливо оригінальних ідей та рішень і, як інші евристичні методи, не гарантує абсолютного успіху в вирішенні творчих задач.

3) Метод вільних асоціацій. Результативність творчої діяльності, особливо на етапі генерування нових ідей, істотно підвищується, якщо широко використовувати всі нові і нові асоціації, які у підсумку породжують посправжньому продуктивні ідеї рішення проблеми. У процесі зародження асоціацій устанавлюються неординарні взаємозв'язки між компонентами розв'язуваної проблеми й елементами зовнішнього світу, включаючи компоненти колишнього досвіду творчої діяльності осіб, які беруть участь у колективному вирішенні проблеми, творчої задачі.